

Az USA tájékoztatáspolitikája

A könyvtárosok és tájékoztatási szakemberek az elkövetkezendő évtizedben csak akkor tudják megállni a helyüket, ha képesek lesznek felismerni, megérteni és befolyásolni azokat a bonyolult tényezőket, amelyek hivatásuk infrastruktúrájával kapcsolatosak. Többé nem lesz elég a jártasságuk a papíralapú dokumentumok szervezésében és kezelésében vagy az online adatbankok működtetésében, hanem fel kell ismerniük azokat a dilemmákat, problémákat is, amelyek körülfonják az információk létrehozását, terjesztését, rendelkezésre bocsátását és tárolását nemcsak helyileg, hanem országosan és nemzetközi szinten is.

Alapkövetelmény, hogy a kiszorgálandó közösséget állítsák a szakmai tevékenység középpontjába. Az USA jelenlegi politikája a verseny és az információ szabad áramlásának elveit vallja, ami a könyvtárosok szerepének fontosságát támasztja alá, de az is tény, hogy a világ sok más részén ezekkel az elvekkel szemben bizonyos ellenállás tapasztalható; sőt, ha az USA hazai gyakorlatát közelebbről megvizsgáljuk, itt is tapasztalhatók ellentmondó jelenségek.

A tájékoztatási szakmák jelenlegi állapotát jellemzi, hogy nincs egységes állásfoglalásuk a tájékoztatási politika fontos kérdéseiben, nagyrészt e kérdések bonyolultsága miatt. Ugyanis ma a látszólag leg-egyszerűbb kérdések is – mint pl. az információhoz való jog – ellentmondásokkal, nemzetközi bonyaldalmakkal terhesek, s állandóan változnak. Mivel a kérdések szintetizáló vizsgálatára való hajlam hiányzik, az erőfeszítések szétforgácsolódnak, és csökken a politika hatékonysága.

A cikk az USA tájékoztatáspolitikáját érintő kulcsfontosságú nemzetközi és hazai vonatkozású kérdéseket vizsgálja, hogy körvonalazza azt a szerepet, amelyet a könyvtári és tájékoztatási szakmának el kell látnia, hogy továbbra is életképesen tölthesse be alapvető feladatát, az információkhoz való hozzáférés megkönnyítését.

Geopolitika és tájékoztatás

Egyre inkább valósággá válik McLuhannak az a megállapítása, hogy az emberiség az egész világot átfogó, egyetlen nagy közösségé (global village) lesz, amelyben – az UNESCO által támogatott egyik bizottság jelentése szerint – az anyagi erőforrásokban gazdag nemzetek saját képükre és hasonmásukra formálják a többi nemzetet. E világfolyamatban azonban fontos követelmény, hogy a nemzetközi testületek tevékenységükben ne tévesszék szem elől a befogadó országok nemzeti célkitűzé-

seit, és működésük ne legyen hátrányos társadalmi-kulturális értékeikre [1].

A nem nyugati világ részéről fokozódó érdeklődés nyilvánul meg a Nyugat távközlési és tájékoztatási eredményei iránt, de ugyanakkor növekvő ellenállás tapasztalható ún. kulturális imperializmussal szemben. A konfrontáció sok fórumon fellángol; ezt jelzi az USA-nak az UNESCO-ból való kilépése is. Ma minden nemzetnek elsőrendű ambíciója saját nemzeti tájékoztatási és távközlési rendszerének kifejlesztése; mégis, az információs szakembereknek tudomásul kell venniük, hogy a nemzeti információs politikát is a nemzetközi információs infrastruktúrával összhangban kell alakítaniuk.

A kulturális imperializmus terjeszkedése

A viták a nyugati kultúrának a fejlődő nemzetekre gyakorolt befolyásáról nem új keletűek. Ezt a befolyást az UNESCO már az 1970-es években bírálta, mivel ez megingatja a harmadik világ nemzeteinek hitét saját hagyományaikban és múltjukban. Az el nem kötelezett országok részéről kezdeményezett "Új Világméretű Tájékoztatói Rendszer" (*New World Information Order*) is nagy súlyt helyez a nemzeti érdekek védelmére egyrészt a gyarmatosító jellegű kommunikációs rendszerektől független hazai tájékoztatói rendszer infrastruktúrájának kialakítása, másrészt pedig a fejlődő országokról kiegyensúlyozottabb hírközlés útján; egyes országok a kül- és belöldi hírközlés ellenőrzéséhez is ragaszkodnak. Az USA egyes köreinek megítélése szerint az "Új Világméretű Tájékoztatói Rendszer" nem más, mint "járványszerű ellenségeskedés a szabad társadalom alapintézményeivel, különösen a szabad piaccal és a szabad sajtóval szemben". Bár az új rendszer törekvéseit nem az UNESCO határozta meg, az USA a vele való szakítás fontos okának tekintette [2].

Az USA kilépését az UNESCO-ból sokan bírálják, és a döntés felülvizsgálatának szükségességét hangsúlyozzák. Az *Amerikai Könyvtári Egyesület* (*American Library Association = ALA*) illetékes bizottságának elnöke, *Th. J. Galvin* szerint "lényeges, hogy az USA továbbra is hallassa hangját az UNESCO vitáiban az »Új Világméretű Tájékoztatói Rendszer« kérdésében, mert jelenlétünk nélkül olyan normatívák és szabványok elfogadására kerülhet sor, amelyek nem lesznek kompatibilisak az USA számítógépi és távközlési hardverével és szoftverével, vagy a nemzeti és nemzetközi tájékoztatáspolitikai irányelvek összeegyeztethetetlenek lesznek az USA érdekeivel" [3]. Galvin érveit minden

tájékoztatási szakembernek meg kell fontolnia, s további vitákra van szükség az USA-nak a fejlődő nemzetekre gyakorolt társadalmi-gazdasági hatásáról, hogy egységes szakmai álláspont alakulhasson ki.

A nemzetközi tájékoztatás gazdaságban gyökerező problémái

A tájékoztatás kérdései közül elsősorban a gazdasági jellegűek vonják magukra a figyelmet. Az "Új Világméretű Tájékoztatási Rendszer" szövegei sem csak a kulturális imperializmus megszüntetését követelik, hanem a műszaki és pénzügyi téren fennálló aránytalanságok orvoslásáért is harcolnak, különösen (1) a távközlés fejlesztése, (2) a műholdak ellenőrzése, (3) a rádiófrekvenciák ellenőrzése, (4) a kiadványok szállítása terén. Az USA tájékoztatási szakembereinek figyelembe kell venniük a világ többi részének nemzetközi gazdasági érdekeit is, mivel ezek érintik a tájékoztatási politika kialakítását. Lássunk közülük néhányat!

A távközléssel kapcsolatos kérdések

A nemzetközi távközlés alakulásának nagy jelentősége van az USA gazdasága szempontjából. Ugyanígy más országok is felismerték ennek népgazdasági jelentőségét. A távközlést érintő döntéseiket általános politikai törekvésekkel szoros összefüggésben hozzák meg. Az viszont, hogy az USA ilyen irányú erőfeszítései szétforgácsolódnak a különböző érdekeltségek tucatjai között, arra vezetett, hogy gazdasága sebezhetővé vált. Ha nem veszi tudomásul, hogy gazdasága egyre nagyobb mértékben nemzetközivé válik, és ha ez a felismerés nem érvényesül a döntéshozatali folyamatokban, további hátrányok érik a nemzetközi piacokon [4].

Shultz külügyminiszter egy vitában kifejtette, hogy az USA-ban valóban több mint egy tucat szövetségi szerv vesz részt a nemzetközi távközlési és tájékoztatási politika kialakításában és végrehajtásában. A nemzeti biztonság, a honvédelem, az ipar és a kereskedelem, a pénzügy, a kutatás és a fejlesztés stb. vezető szervei közvetlenül hatnak az USA távközlési és tájékoztatási politikájának alakulására. Szerinte nem valószínű, hogy egy külön hatóság kezébe kerüljenek a távközlési és a tájékoztatási politika kérdései, minthogy ezek szervesen be vannak ágyazódva az említett tevékenységek [5]. W. Schneider államtitkár viszont arra hívja fel a figyelmet, hogy a fejlődő országok egy része a szovjet megoldás felé ori-

entálódik, azzal érvelve, hogy a távközlés ellenőrzése a kormány részéről hatékonyabb gazdasági előrehaladást tesz számukra lehetővé.

A nemzetközi porondon a konkurencia követelése helytálló lehet a távközlés fejlettségének csúcspontján álló ország szempontjából, mégis elhibázott azért, mert míg az USA politikája a nagyobb nyitottságot célozza, más országok korlátozzák az információhoz való hozzáférést. Így az USA hátrányos helyzetbe kerülhet a nemzetközi információs szektorban. A harmadik világ, de más országok is félnek az USA uralmi helyzetétől a nemzetközi gazdasági életben, és az "Új Világméretű Tájékoztatási Rendszer"-ben fontos eszközt látnak függőségi helyzetük orvoslására.

A határokat átszelő adatáramlás

A nemzetközi tájékoztatás egyik fontos kérdése az adatok továbbítása az országhatárokon át. (Ide sorolható többek között pl. a nemzetközi számítógépes pénzügyi átutalás, a szállodai szobafoglalás.) A vitákra elsősorban a titkosságra és a nemzeti szuverenitásra vonatkozó, továbbá a gazdasági és kulturális kérdések adnak okot. A személyekre vonatkozó adatok külföldre juttatása jogi korlátokba ütközik a bizalmasság elve következtében. Az adatáramlás terén nem kis ellenérzés tapasztalható a harmadik világban a fejlett országok és a multinacionális vállalatok részéről gyakorolt ellenőrzés miatt. Igen fontos a megfelelő jogi szabályozás mielőbbi kialakítása valamennyi érdekelt nemzet gyakorlatának figyelembevételével.

A magas fejlettségű technológia átadása

A magas fejlettségű technológia átadásának kérdése szintén nemzetközi jelentőségű. A kérdés figyelmet érdemel katonai, biztonsági és gazdasági okokból is. A szenátus illetékes bizottságának állásfoglalása szerint szigorúbban kell ellenőrizni az amerikai technológia eladását a Szovjetunióknak [6].

A kérdés jogi szabályozásával kapcsolatban felvetődik a nemzetközi tudományos csere kérdése is; itt a tájékoztatási szakemberek is elsőrendűen érdekeltek. Nehéz meghatározni, hogy mely információk adhatók át, és melyek tartandók vissza a geopolitikai érdekek szem előtt tartásával. A kérdés elbírálása továbbra is ingatag talajon áll, és összefogott erőfeszítésre van szükség, hogy ne minősítsék titkosnak az USA tudományos információinak nagyobb részét.

Egyéb gazdasági kérdések

Sok más nemzetközi probléma mutatkozik még a tájékoztatáspolitikai kialakítása terén. Ide tartozik a geostacionárius mesterséges holdak tervezésének, a rádiófrekvenciák koordinálásának, az elektronikus postának, a távérzékelő és műsorsugárzó berendezéseknek kérdése. A fejlődés szabályozása és kiértékelése aprólékos munkát igényel a különböző speciális érdekeltségű csoportokkal együttműködve.

A kiszolgált közösség

A tájékoztatási szakemberek elvileg minden nemzet valamennyi tagját szolgálják azzal a céllal, hogy életük minősége megjavuljon. Mindaddig azonban, amíg a világ népességének nagyobbik része nyomorban él, a nemzetközi tájékoztatáspolitikai kialakítása továbbra is bonyolult feladat az ütköző kormányzati érdekek miatt.

Az USA könyvtári és tájékoztatástudományi közösségének a tájékoztatáspolitikai nemzetközi kérdéseivel kapcsolatos álláspontját az *1979. évi Fehér Házi Konferencia* vonatkozó határozata fogalmazta meg. E szerint az USA-nak előretekintő tájékoztatási politikát kell kialakítania az információs társadalom viszonyai között, az elnöknek pedig jelentést kell készítenie az információs tevékenységben részt vevő kormányzati szervekről, költségeikről, s működésükről rendszeres beszámolót kell kérnie. A konferencia fontos feladatként jelölte meg az elnök számára, hogy megfelelő koordinációs eljárásokat alakítson ki mind a közületi, mind a magánszektorra kiterjedően a nemzetközi kommunikációs és információs programokban való részvételükről [7].

Azóta kevés előrehaladás történt az említett határozat végrehajtása terén. Lényeges viszont, hogy a könyvtári és tájékoztatástudományi közösség felismerte a problémákat, és ennek hangot is adott. Ez a közösség kísérelje továbbra is figyelemmel a fejleményeket, kezdeményezzen, adjon javaslatokat, és bírálja meg a kormányzati tevékenységet.

Az USA tájékoztatáspolitikája

Az USA-nak nincs központi tájékoztatáspolitikai szerve, de nincs világos elképzelése sem a sok szempont figyelembevételét igénylő nemzetközi vonatkozású problémák megoldására. Az utóbbi években a kormányzatnak a tájékoztatáspolitikai fejlesztésére irányuló törekvései háttérben nagyrészt gazdasági megfontolások állnak; ezek magyarázzák a tudo-

mány fejlesztésére, az információs ipar növelésére, a közületi és a magánszektor közötti kapcsolatok kialakítására irányuló törekvéseket. A Reagan-kormányzat sajátos gazdaságpolitikája következtében külön kérdéssé vált a kormányzat által létrehozott információkhoz való hozzáférés lehetősége, amely a tájékoztatáspolitikai szempontjából egyáltalán nem közömbös.

Az információtermelés támogatása

Az információ előállításának magas költségei szükségessé tették, hogy a kormányzat jogvédelmében részesítse a szerzői és a találmányi tevékenységet, hogy az alkotók ráfordításainak megtérülését így is elősegítse. Az új információs technológiák alkalmazása azonban nem kis nehézséget támasztott a jogi védelem hagyományos értelmezésében. Az információval kapcsolatos tulajdonjog bizonyos fajtáinak érvényesítése szinte lehetetlenné vált; szembeötlő, hogy ezen a téren a társadalmi megítélés is meglehetősen közömbös. A szellemi termékek tulajdonjogával kapcsolatos kérdések rendezése tehát az új technológiai fejlődés következtében jelentős tájékoztatáspolitikai feladattá vált; az újabb jogalkotás már rendelkezik is egyes kérdésekről (számítógépi programok, félvezetők, távközlési jelek stb. jogvédelme).

Az információhoz való szabad hozzáférés jogát összhangba kell hozni az információ-előállítási jog védelmével. Az USA egyik hivatalos szervének (Office of Management and Budget) állásfoglalása szerint az információellátásban a kormánynak is a magánszektorra kell támaszkodnia. Ez gyakorlatilag oda vezethet, hogy egyfelől az információ-előállítás támogatása, másfelől az információs iparágak segítése konfliktusba kerülhet egymással. Amint azonban az információs szektor az USA gazdaságában egyre nagyobb helyet foglal el, növekedésének ösztönzése új jelentőséget nyert.

Az információs szektor fejlesztésére irányuló törekvések

Az USA-ban az információigényes szektorok (kommunikáció, pénzügy, biztosításügy, ingatlanügy) mutatják a legnagyobb évi növekedést, s a leggyorsabban fejlődő iparágak az elektronikus alkatrészek és berendezések gyártásával foglalkoznak; termékeiknek nagy jelentőségük van a tájékoztatásban is.

A közületi és a magánszektor közötti verseny a tájékoztatási szolgáltatások terén volt a témája az

Országos Könyvtári és Tájékoztatástudományi Bizottság (National Commission on Libraries and Information Science = NCLIS) 1982. évi jelentésének is. A jelentést előkészítő bizottsági tagok egy része azt hangsúlyozta, hogy minden állampolgárnak – fizetőképességétől függetlenül –, korlátozás nélkül hozzá kell jutnia az adóbevételből előállított információkhoz; ez a demokrácia követelménye. A kormány feladata, hogy kielégítse azokat az információk szükségleteket, amelyekre a piac nem vállalkozik. Ugyancsak feladata a tájékoztatás fejlesztésének ösztönzése a társadalmi problémák megoldása érdekében. Mások szerint a versengő magánvállalkozás tudja a legjobban biztosítani a társadalom részére szükséges információk termékeit és szolgáltatásokat. Nézetük szerint a kormányzat belépése a piacra akadályozza a magánvállalkozás befektetéseit az információ-előállítás, -gyűjtés és -terjesztés terén. Véleményük szerint a kormányzat szereplése megzavarja a piaci mechanizmust abban, hogy az erőforrásokat optimálisan fektessék be. Mint mondják, ha a kormányzat konkurenciaellenes hatásai nem fenyegetnék a piacot, a magánvállalkozás bővíteni tudná az információterjesztést [8].

B. M. Fry fontos szempontokra hívja fel a figyelmet ezzel kapcsolatosan:

- ◆ a magánvállalkozás és a kormányzat közötti viszony egymást kiegészítő és ne ellenséges, párhuzamos jellegű vagy versengő legyen;
- ◆ a közületi és a magánvállalkozás közötti együttműködésnek ki kell terjednie olyan követelmények és irányelvek kialakítására, amelyek minimálisra csökkentik az erőfeszítések párhuzamosságát, és optimálissá teszik az információk hozzáférhetőségét;
- ◆ újra meg kell vizsgálni a kormány nyomdája (Government Printing Office) kiadói és terjesztői tevékenységét, valamint a magánvállalkozás könyvkiadói és szerkesztői szakmai tapasztalatait;
- ◆ a kormányzat által előállított közérdekű információknak alacsony áron való terjesztését meg kell oldani [9].

A közületi és a magánvállalkozás közötti kapcsolatok terén élénk vitát váltottak ki a kormányzat statisztikai adatgyűjtésének megszorítására irányuló rendelkezései. Az egyik szaktekintély véleménye szerint a statisztikai adatgyűjtés a szóban lévő rendelkezések értelmében jövedelhetetlen károkat szenvedhet. Ha az adatgyűjtés a magánvállalkozás igényeihez alkalmazkodik, a döntéshozatalhoz szükséges kritikai információk sok területen nem állnak majd rendelkezésre. A magánvállalkozás kezdeményezéseinek támogatása és a közjóhoz fűződő érdekek közötti egyensúly biztosítása szükségessé teszi egy központi statisztikai szerv koordináló tevékenységét [10].

Hogy az információs szakemberekre a magánvállalkozás tájékoztatásügyi előnyulásával milyen szerep hárul, ma még nem elég világos. Tény, hogy a könyvtári és tájékoztatástudományi tanintézetek gyorsan fejlesztik tananyagukat az ipar és a kereskedelem szükségleteinek kielégítésére, a végzős hallgatók pedig a szakkönyvtárak és a magánvállalkozás felé orientálódnak. De a könyvtáros és tájékoztatási szakemberek továbbra is az információkhoz való szabad hozzáférés politikáját támogatják.

Az információhoz való hozzáférést támogató törekvések

Minthogy a könyvtárosi és tájékoztatási hivatás az információhoz való hozzáférés elősegítésének elve körül szerveződik, figyelemmel kell kísérnie azokat a politikai fejleményeket, amelyek az említett elv gyakorlati megvalósítását érintik. A helyzet leegyszerűsítve úgy is jellemezhető, hogy itt az információ – mint közjó – az információ – mint árucikk – fogalmával kerül összeütközésbe. A kormányzat szemléletmódja a szabad vállalkozás és a profitmótvum támogatásával voltaképpen az utóbbi felfogást erősíti; így azok a könyvtárosok, akik az információhoz való hozzáférés egyenlő esélyeinek szükségességét hangsúlyozzák, szembekeverültek a politikai ideológia jelenlegi fő áramlatával. Viszont az információ közjóként való felfogását erősíti, hogy a közösségek adó formájában ma is fenntartják a könyvtárakat, bár a közpénzekből támogatott könyvtárak szolgáltatásaihoz nem minden közösség jut hozzá megfelelő módon és mértékben. Az USA-ban a vidéki lakosság nem fér hozzá sok olyan információhoz, amely elérhető a városi lakosság számára; pl. a falusi könyvtárak Pennsylvania államban lakosonként 3,25 \$ támogatást kapnak, ezzel szemben Philadelphia városban 8,15 \$-t. Az USA polgárai 27%-a nem nagyvárosban lakik, s információs szükségleteiket a hagyományos könyvtári és tájékoztatási szolgáltatások sem elégítik ki. Új kapcsolatokra van szükség az oktatás és a távközlés között a művelődési központok bevonásával, folytatva az ingyenes közművelődési könyvtárak hagyományos szerepét [11].

Mindaddig, amíg a fenntartók az aránytalanul megoszoló helyi teherbíró-képességnek alávétve finanszírozzák az információhoz való hozzáférést, az információban gazdagok és szegények közötti egyenlőtlenség növekedni fog. A kiegyenlítésre irányuló országos erőfeszítések az érvényben lévő törvény (Library Services and Construction Act) alapján sem voltak soha teljesen sikeresek, még kevésbé ma, amikor a kormányzat a központi pénzügyi alapok csökkentésére törekszik.

Az NCLIS-t létrehozó jogszabály tájékoztatáspolitikai dokumentum. Ez a következőket tartalmazza: "A Kongresszus ezennel megerősíti, hogy az USA lakosságának szükségleteit megfelelően kielégítő könyvtári és tájékoztatási szolgáltatások lényegesek a nemzeti célok eléréséhez és a nemzet művelődési forrásainak hatékony hasznosításához, és (a Kongresszus) szükségesnek tartja, hogy a szövetségi kormány együttműködjék az állami és a helyi kormányzatokkal, a közéleti és a magánszervezetekkel a szolgáltatások optimális biztosítása érdekében" [12].

Az információhoz való hozzáférés politikájának megvalósulására a legjobb példa a kormányzati dokumentumok köteles példányait befogadó, kongresszusi választókerületenként létrehozott könyvtárak hálózata. E könyvtárak közül azonban sokan csak kis részét igénylik a megkapható anyagoknak, következésképpen az ilyen kerületekben az állampolgárok csak korlátozott mértékben juthatnak hozzá a bennük lévő információkhoz. Az információhoz való hozzáférést korlátozza a kormány által elektronikusan publikált vagy számítógéppel olvasható formában közreadott dokumentumok növekvő száma is. E dokumentumok beszerzését és használatát egyrészt az anyagi eszközök, másrészt a megfelelő jártasság hiánya korlátozza [13, 14].

A tájékoztatáspolitikai kapcsán a titkosság kérdése, amelynek nemzetközi vonatkozásairól már volt szó, hazai vonatkozásaiban is részletes vizsgálatot igényel. A titkosság és az információhoz való szabad hozzáférés közötti egyensúly csak a közérdek szem előtt tartásával alakítható ki megfelelően. Annak tisztázásában viszont, hogy mi a közérdek, a tájékoztatási szakembereknek mint a köz szónóknak kell közreműködniük.

A tájékoztatáspolitikai szakmai felügyeletére irányuló felhatalmazás

Az USA kulcsfontosságú nemzetközi és hazai tájékoztatáspolitikai érdekeinek áttekintése aláhúzza annak szükségességét, hogy a kormány közös erőfeszítéseket kezdeményezzen e politika koordinálására és decentralizálására. Jelenleg ugyanis egész sor kormányzati szerv igényli, hogy a maga szempontjából részt vegyen a tájékoztatáspolitikai formálásában. Ezeknek a törekvéseknek figyelemmel kísérése és befolyásolása a tájékoztatási szakma feladata. E feladat ellátása nem követheti a különféle kormányzati szabályozások, jogszabályok és végrehajtási utasítások parciális érdekeit és szempontjait, amelyek ma a tájékoztatási politika alakulását befolyásolják. Ha az információs szakma hatékony té-

nyezője kíván lenni a tájékoztatáspolitikai alakításának, akkor központi feladatának kell tekintenie az elemző és a szintetizáló funkciót.

Az információs politika szakmai befolyásolásának és felügyeletének megvalósítása érdekében fontos lépés volt az ALA 1985. évi téli konferenciáján elfogadott határozat, amely szerint létre kell hozni az *ALA Jogi Bizottságának*, a *Kormánydokumentumok Kerekasztala* nevű szervnek és az *Intellektuális Szabadság Bizottságának* képviselőiből álló közös szervezetet, hogy előmozdítsa a kormány által kiadott információkhoz és publikációkhoz való teljes körű és gyors hozzáférés megvalósulását. Maga a határozat az amerikai társadalom jóléte ellen irányuló fenyegetésnek tekinti e területen a pénzügyi érdekek, a titkosság és a hozzáférés korlátozása érvényesülését.

Mindaz azonban nem elegendő. Az ALA-nak arra kell törekednie, hogy létrejöjjön egy Tájékoztatáspolitikai Hivatal (Office of Information Policy), amely folyamatosan ellátná a szükséges szakmai központi áttekintést a könyvtár- és tájékoztatásügy valamennyi politikai aspektusából. (A javasolt szerv feladat- és felelősségkörét a tanulmány függelék tartalmazza.)

Irodalom

- [1] UNESCO. International Commission for the Study of Communication Problems. Many voices, one world: towards a new more just and more efficient world information and communication order. Paris, UNESCO, 1980.
- [2] MASMOUDI, M.: "The New World Information Order." = Journal of Communication, 1979. 29. sz. p. 172-185.
- [3] U. S. Congress. House. Committee on Foreign Affairs. U. S. withdrawal from UNESCO. Washington, Government Printing Office, 1984.
- [4] U. S. Congress. House. Committee on Energy and Commerce. International trade issues in telecommunications and related industries. Washington, Government Printing Office, 1983.
- [5] U. S. Congress. Senate. Committee on Foreign Relations. International communication and information policy. Washington, Government Printing Office, 1983.
- [6] U. S. Congress. Senate. Committee on Governmental Affairs. Transfer of United States high technology to the Soviet Union and Soviet bloc nations. Washington, Government Printing Office, 1982.
- [7] The White House Conference on Library and Information Services, 1979: Summary. National Commission on Libraries and Information Science. Washington, Government Printing Office, 1980.
- [8] National Commission on Libraries and Information Science, Public Sector/Private Sector Task Force. Public sector/private sector interaction in providing information services. Washington, Government Printing Office, 1982.

- [9] FRY, B. M.: Government publications: their role in the National Program for Library and Information Services. National Commission on Libraries and Information Science. Washington, Government Printing Office, 1978.
- [10] U. S. Congress. House. Committee on Government Operations. Federal government statistics and statistical policy. Washington, Government Printing Office, 1982.
- [11] U. S. Congress. Joint congressional hearings on the changing information needs of rural America: the role of libraries and information technology. Washington, Government Printing Office, 1984.
- [12] Public Law 91-345. 91st Congress. 1970. júl. 20.
- [13] HEIM, K. M.: Government-produced statistical data for social science inquiry: scope, problems, and strategies for access. = Numeric databases. Ching-chih Chen and Peter Hernon (eds.). Norwood, Ablex, 1984. p. 107-108.
- [14] HEIM, K. M.: Government-produced machine-readable statistical data as a component of the social science infor-

mation system: an examination of federal policy and strategies for access. = Communicating public access to government information. Peter Hernon (ed.) Westport, Meckler Publishing, 1983. p. 33-59.

- [15] American Library Association Council: Resolution to form a Coalition on Government Information. (Council Document.) Passed January 9, 1985 at the Midwinter Meeting of the Association in Washington.

/HEIM, K. M.: National information policy and a mandate for oversight by the information professions. = Government Publications Review, 13. köt. 1. sz. 1986. p. 21-37./

(Balázs János)

A Könyvtári és Tájékoztatási Szolgáltatások Fehér Házi Konferenciája 1989-ben?

Az Országos Könyvtári és Tájékoztatástudományi Bizottság (National Commission on Libraries and Information Science = NCLIS) jóváhagyta a könyvtári és tájékoztatási szolgáltatásokról az 1989. évre tervezett (második) Fehér Házi Konferencia (White House Conference on Libraries and Information Services) előzetes tervét. A javaslat most kerül a kormány és a kongresszus képviselői elé jóváhagyás végett.

Ebben a tárgykörben 1979-ben tartották az első Fehér Házi Konferenciát, amelyet 57 értekező, megbeszélés és egyéb összejövetel előzött meg. Több mint százezeren vettek részt a tervezetek megvitatásában.

A javaslat az 1989. évi Fehér Házi Konferencia témáit három fő kérdés körül kívánja csoportosítani: a könyvtári és tájékoztatási szolgáltatások

- ◆ a termelékenység növeléséért,
- ◆ a művelődés elősegítéséért,
- ◆ a demokrácia fejlesztéséért,

különös tekintettel a ki nem elégített szükségletekre. A konferencia feladata lesz, hogy a törvényhozás számára javaslatokat dolgozzon ki.

Szolgáltatások a termelékenység növelése érdekében

Az USA gazdasági életében a termelékenység növekedése az utóbbi évtizedben lelassult, aminek következtében a világpiacon eddigi előnyös helyzete is megrendült; ez sok területen a munkanélküliek számának emelkedéséhez vezetett. A közzgazdászok vé-

leménye ugyan megoszlik a visszaesés okairól, azonban két tényezőre gyakran hivatkoznak, mint amelyek a gazdasági növekedéshez feltétlenül szükségesek: (1) a technológiai fejlesztés, (2) az emberi tudás, képesség fejlesztése.

Nyilvánvaló, hogy a termelésben a termelékenység csökken, ha a dolgozóknak nehézségeik vannak mindennapi munkájuk elvégzésében. A technológiai fejlődés új feladatok elé állítja a dolgozókat, és folyamatos újraképzésüket, illetve továbbképzésüket követeli meg. Ez jellegzetes velejárója az ipari jellegű gazdaságról a szolgáltató, illetve információs gazdasággá való átalakulásnak.

A könyvtárak és tájékoztatási intézmények jelentőségét az információs társadalomban nem kell külön hangsúlyozni; nélkülözhetetlen szerepük van a nemzet gazdasági jóléte szempontjából is, hiszen a kutatási és fejlesztési tervek megvalósítása elképzelhetetlen az információkhoz való hozzáférés nélkül. Az új technológiák alkalmazása és a termelékenység növelése érdekében az információkra egyaránt szüksége van a kormánzatnak, az iparnak és a kereskedelemnek. A növekvő gazdasági és társadalmi mobilitás viszonyai között az egyének számára is megnövekszik az információk jelentősége, a szegények és hátrányos helyzetűek számára pedig különösképpen. A munkaerők átképzéséről is rendelkező 1983. évi törvény (Job Training Partnership Act) a felsorolt 25 alapvetően fontos feladat közül 10 megoldásához a könyvtárak közreműködését is igényli (pl. a munkahelyekre vonatkozó tanácsadás, az írás-olvasás elsajátításának segítése, a munkakészség fejlesztése stb.).